

Rapport från naturguidning i Tyresö slottspark med RSMH den 16 maj 2023

Martina Kiibus

Fem personer deltog från RSMH Tyresö (Riksförbundet för social och mental hälsa). Det var en regnig dag men det blev uppehåll just när vi var ute som tur var. Vi samlades vid Pilgrimscentrums café och utgick därifrån.

Stannade vid en grovstammig alm, blir så glad när man ser almar som fortfarande lever eftersom många är drabbade av almsjukan. Visade hur man kan känna igen alm och bjöd deltagarna att smaka på de goda frukterna. Då ville de få fler tips på ätliga växter så jag visade löktrav (som de tyckte var jättegott) och kirskål som går bra att använda istället för spenat.

Slånen blommade så fint och spred sin väldoft medan vi vandrade vidare mot kyrkan. Där stannade vi vid en fantastisk gammal lind så jag berättade om linden, hur man kan känna igen den och att man kan göra te på lindblommor. Gick vidare till en lönn där det växer lunglav. En helt fantastisk lav som verkligen är lavarnas lav. En otroligt bra signalart, dvs en art som signalerar höga naturvärden.

På lönnen växte det också mängder av allémossa, en jättefin mossa som var extra fin nu när det hade regnat. Vi stod och strök över den mjuka fina mossan och bara njöt av att titta på allt liv som växte på lönnen. Det var svårt att slita sig och gå vidare därifrån.

På marken växte det mängder av gullvivor och smörblommor. Visade gullvivornas röda streck som fungerar som vägvisare till de pollinerande insekterna. Och berättade att gullviva också kallas för mormors mamelucker eftersom det faktiskt ser ut som mamelucker med spetskant om man vänder två blommor upp och ner.

Så gick vi in i själva slottsparken. Mitt på gräsmattan tronar en gammal grovstammig ek. Pratade om ekens betydelse för den biologiska mångfalden och för att eken och alla dess invånare ska trivas så måste den stå fritt och solbelyst. Kom också in på Gustav Vasa som ju bestämde att alla ekar skulle tillhöra kronan för att kunna bli skeppsvirke och att även om eken inte tillhör kronan längre så kan det finnas lokala föreskrifter kring vad man får göra med ekar.

Jag berättade om själva den engelska parken och dess historia. Pratade om att trots att det är en anlagd park så finns det höga naturvärden och rik biologisk mångfald här. Poängen med en engelsk park är att det inte ska vara tuktade rader, att det inte ska kännas så anlagt och att det ska finnas kullar, blickpunkter och gärna vyer ut mot vattnet. Claes Lagergren, den sista slottsägaren, lade in lite andra inslag i parken. Som t ex minneskapellet och skogvaktarbostaden.

I gräsmattan hittade vi tusenskönor och små små vårförgätmigej, vars kronor ser ut som små knappnålshuvuden. Och så kom vi till kungsängsliljorna! Som verkligen ”peakar” just nu. Både de rödrutiga och de vita stod i full blom. Även gullvivorna är på sin topp nu, det var som

böljande gula mattor i hela slottsparken. Det blev många fotostopp och många förundrade utrop över hur fint allt var!

Vi såg också midsommarblomster i knopp och humleblomster. Humleblomster var en ny bekantskap för deltagarna som tyckte att den var jättefin. Den kallas också för mormors nattmössa. Namnet kommer av att humleblomsterns blomma böjer sig neråt.

Så kom vi till några härliga flerstammiga alar, visade hur man kan känna igen alen (enda lövträd med kottar och växer vid vatten) och så förundrades vi tillsammans över dessa praktexemplar. Till vänster före bron var det fullt av gullviva. På andra sidan är det klippt och inte alls lika blomrikt. Pratade om fårens och betesdjurens betydelse för artrikedomen och hur blommorna i sin tur lockar till sig en mångfald av insekter och fåglar.

Vid brofästet på Notholmen växer kabbelekan gul och frodig i strandkanten. När den blommat över sprids fröna med hjälp av vattnet. För att inte fröna ska drunkna har de som en flytväst på sig.

Här vände vi om och följde en annan stig genom parken tillbaka mot slottet. Stannade till vid en bok och tittade på dess släta gråa stam och treledade bokollon och fyrtaliga bokollonhättor. Nästa träd var en hästkastanj vars blommor började knoppas. Berättade att den till skillnad från den äkta kastanjen inte är ätlig för oss människor. Och så var vi bara tvungna att stanna och titta på alla kungsängsliljor och gullvivor igen!

Vi gick upp på en liten kulle där det växte en hel del Adam och Eva. Så roligt att få se lite orkidéer! Här blommade också mandelblom med sin ljuvliga milda doft, gökärten med sina rosa blommor och det goda gräset vårbrodd, som smakar ljuvligt av gräddkola.

En deltagare ville så gärna se förgätmigej och hon blev så glad när jag visade mitt ”förgätmigejställe”. Visade hur blommorna har som en kontrastfärg i mitten av blomman för att leda de pollinerande insekterna rätt. Berättade också den sorgliga sagan om namnet förgätmigej; att det var en pojke som gick längs en flod och plockade blommor till sin flicka. Så kom det en ström som förde bort honom och det sista han gjorde var att ge henne buketten med orden ”Förgätmigej”.

Fortsatte till soluret med sin inskription ”Jag räknar de ljusa timmarna blott och däremellan flyr oersättlig tid”. Härifrån är det så fin utsikt över parken och Kalvfjärden. Eftersom det hade regnat var det så trolskt och dimhöljt över fjärden och skogen på andra sidan fjärden.

Gick vidare till ännu en härligt gammal knotig lind. Lät deltagarna känna på lindens lena hjärtformade blad (som Cecilia Lind, kär och ung och slät om kinden!). Berättade om den mångfald av arter som är knuten till linden och att lind är ett samlingsträd på torg längre söderut i Europa. Under den Linden i Berlin, t ex. Pratade om att de träd vi sett i parken (utom al) klassas som ädellövträd, dvs sydliga lövträd.

Luften var full av fågelsång. Vi lyckades identifiera koltrast, talgoxe, ringduva och bofink, men framför allt stannade vi upp flera gånger och stod bara och lyssnade och njöt. Vi såg även bofink och sädesärlor som hoppade fram på gräsmattorna.

Fortsatte till terrassen vid slottskrogen och blickade ut över parken och Lilla Tyresö där Prinsvillan skymtade i grönskan. Berättade om områdets historia, Eugens konstnärskoloni och att det nu är Nordiska museet som äger slottet och parken nu.

Gick vidare till en hägg som stod i full blom. Lät deltagarna gnugga på bladen och försöka identifiera doften. Det är bittermandel som är häggens försvar mot att bli uppäten av betesdjur. Här avslutade jag guidningen med att läsa Alf Henrikssons strof: ”Jag såg att häggen blommade, det kom en doft av den. Då gick jag till min älskade och sade: ”Se och känn!” Hon stod vid makaronerna, hon sydde på en klut och när hon lyfte blicken hade häggen blommat ut.”

Deltagarna var så glada och nöjda med dagen, de kände sig påfyllda, uppfyllda och välmående på samma gång. Och tyckte både att de fått lära sig så mycket och att de mådde så bra av att få komma ut på våra guidningar. Så roligt att vi kan erbjuda dem detta.